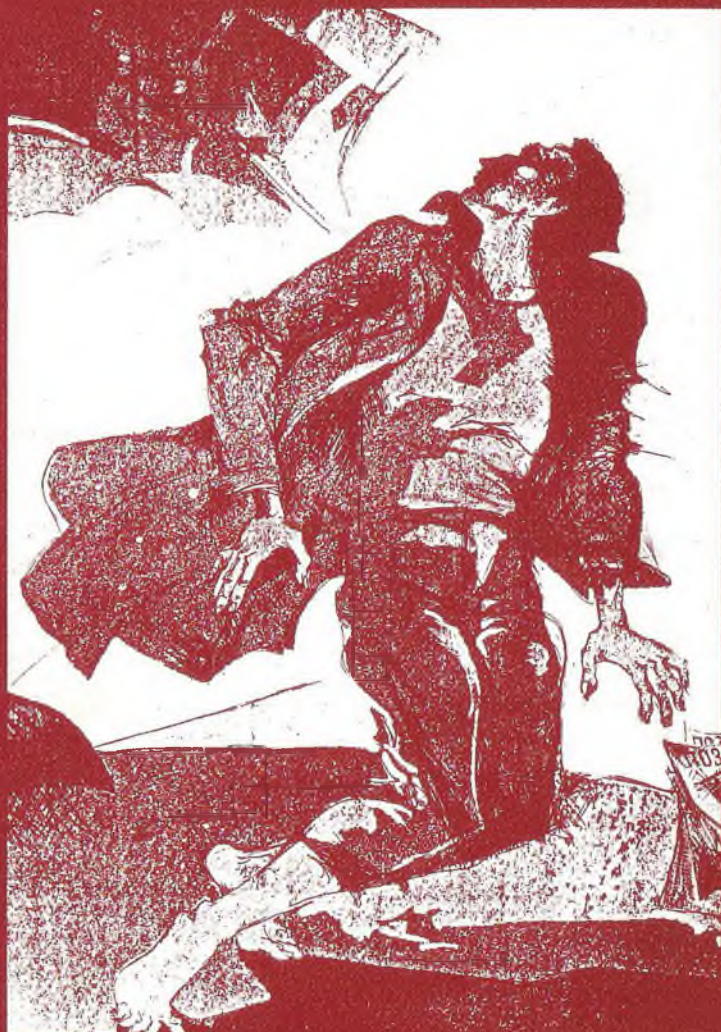

Йордан Кушев

НЕЗАБРАВА

Йордан Кушев

НЕЗЛЪРАВА

баладични
стихотворения

Велико Търново, 2000

Йордан Кушев
7.04.2013
Фин-во

Кушев
Йордан

На загиналите
за светли идеали
посвещавам

Авторът

НАДПИС

Всички, паднали за свободата
дето и да е, са наши братя -
пак по кръв, но само че пролята.

Атанас Далчев
1956

© *Йордан Кушев, автор*
© *Вельо Митев, художник*
ISBN 954-736-035-3

КАТО КЛОНИТЕ НА ПЛАЧУЩА ВЪРБА....

Само до преди няколко години антифашистката тема, или темата за съпротивата, беше една от най-представителните в нашата поезия, пък и в други жанрове на литературата ни. Участниците в тази съпротива бяха възпявани в стихове и песни като чутовни герои с ореол на главите, почти канонизирани светци в свещения храм на новата ни история.

Лично аз не съм бил привърженик на такъв подход, и доколкото това ми е било по силите и възможностите, и на практика съм се съпротивлявал срещу подобен подход, дано това по някакъв начин да личи в стихотворния сборник "Триста метра", излязъл още в далечната хиляда деветстотин шейсет и осма година.

Днес, трийсет години по-късно, времето на радикалния преход, който така мъчително изживяваме, с не само ореола от образите на участниците в съпротивата, но ги стъпка и продължава да ги тъпче с нежните си революционни позе, обезглавява техните бюстове там, където все още ги има, като ги превръща във вторични суровини. На път е да превърне във вторични суровини и самите мъже и жени българи, тръгнали в своето

време, при ония условия на общ световен неугържим антифашистки подем, да се сражават за един идеал, претърпял днес, в днешните условия поражение.

В такъв един момент, когато редица псалмопевци на героите от съпротивата забравиха, или по-точно не искат да си спомнят за своите поетически псалми, Йордан Кушев, един добър детски поет и автор на сборника "Дъжд в душата ми е плакал" със стихове за възрастни, взема перото, за да положи цветете и да пролее сълза над знайните и незнайните гробове на момчетата и момичетата от нашия горнооряховски и габровско-севлиеВСКИ край, загинали по времето на антифашистката съпротива. Той не прибавя нови лъчи към ореолите, или нови черти към канонизирането на техните образи. Той просто търси тяхната човешка същност, а заедно с него и ние се питаме - защо излязоха по горите с оръжие в ръце тези голобради момчета и нецелувани момичета? За да стават кредитни милионери ли? Или тежки банкери със сърца като огнеупорни каси? Те излязоха, за да променят света към по-добро, ако това е възможно. И заедно със света да променят и себе си, което е още по-трудно. Да не забравяме, че през първата половина на този век светът

живееше с надеждите и идеите за такава промяна, хладните и жестоки анализи дойдоха много по-късно. Тези момчета и момичета останаха в своето време, като простреляни птици на своя идеал, които, обзети от порива на своя полет, и след като куришума бе пронизал сърцата им, продължават да летят.

Моменти от тоя полет се е стремил да улови добрият детски поет Йордан Кушев, чиято поезия се прелива и в стихове за възрастни, където дъжда продължава да плаче в душата му. Няколко капки от тоя дъжд се стичат като мъжки поетови сълзи върху саможертвата на бойците от ония партизански отряди и техните ятаци и помагачи. Между тях имаше лекари като доктор Върбан Генчев, поети като Христо Козлев, Марко Ангелов и Стефан Йовчев - Вечвой, медицинската сестра на отряда Димка Димитрова, загинала на осемнайсет години, баба Съба Енева от село Коевци, Севлиево, пожертвувала четирите си деца. Трябва ли да бъдат забравени тези хора? Трябва ли да бъдат поругани техните гробове?

Стиховете на Йордан Кушев са едно напомняне за тях, във време когато над нашите полета и планини плющят като камшици ветровете на отрицанието и забравата. Колкото и да е претърпял

поражение техният идеал, тези хора са дали живота си. Те са капки от проливаната българска кръв през нашите безкрайни граждански войни, и поетът моли: да се помолим за тях в храма на душите си. Да помълчим пред тяхното дело, право или криво, свято или неосъществено. Но те са изгорили младостта си пред неговия олтар, а кой днес е нашия олтар? На какъв идеал се кланяме?

И над тия стихове стои непомръкващата сянка на баба Съба Енева от село Коевци. Стои като плачуца върба, чиито клони са винаги сведени и никога не се издигат нагоре.

ноември 1997 Стефан ПоптонеВ

ГОРО ЛЕ

Вятър ли в листите шушне?
Песен ли някой подхваща?
Горо ле, горо хайдушка!
Горо ле, горо юнашка!

Хвала ти, горо, листето.
Хвала ти, горо, водата.
Майчица бе за Инджето,
майчица - за Караджата.

В дни на позром и омраза
срещаше ти партизани.
Дивни легенди разказа -
биле за новите рани.

Хвала ти, горо, листето.
Хвала ти, горо, водата.
Хвала ти, горо, задето
жива е в нас Свободата!

1980

ОТРЯДЪТ

Легенда бе, легенда ти остана
с чутовните си подвизи в Балкана.

Не отехтяват кървавите стъпки -
опарена гушата още тръпне!...

И дълго Тасладжа ще ни разказва
за всеки цвят, погинал от желязо...

1983

ПЪРВИЯТ

На Димитър Дюлгеров - Киския,
командир на Горнооряховска
партизанска чета.

Завидна участ е да бъдеш пръв:
в сърцето си докрай да носиш риска
и пръв да заплатиш със своята кръв,
когато времето това поиска!

А то през сляпа болка ражда вик!
Дали случайност бе или предател?
И ти в последния - предсмъртен - миг
разбираш на живота си цената.

Дали не хвърли сред живота сам
най-истинския, неотменен жребий?
И стъпките ти преминават, знам,
по нишката - изтеглена от тебе!

Но времето е твоята съдба
и няма бягство от самата орис.
А може би съдбата те избра,
че ти умееш с нея да се бориш!

1984

НЕЗАБРАВА

На Христо Козлев - Панчо

Ах, зъл е януари - като враг,
вилнее с гняв - без милост и пощада!
Затрупва всеки топъл селски праг
и го притиска в своята блокада.

Вихрушката проплаква - стон след стон -
и по яташки крие тайни дури,
и под изстиналия небосклон
заупокойно над селата свири...

Другарите, покрусени, мълчат.
Прощават се с героя мълчаливо.
Осиротява техният отряд -
без слово поетично, слово живо...

Ах, кой ще викне песен над гори,
когато в утрешните битки нови
един живот геройски догори
във брънките на робските окови?

А как разтваряха за теб врати,
поете, как те чакаха на явка!...
По твоите стъпки и до днес цъфти
едно омайно цвете - забравка!

1982

ВЪЗРАСТ

На Димитър Генков - Симо,
политкомандир на Първа чета

Отдавна вече си по-млад от мене,
но ти за мен остана бати Митьо.
Годините ти бяха покосени
от български куршум в класило жито...

И срещам те до днес в оная възраст,
когато прекося площада в село.
Ти вече няма закъде да бързаш,
защото млад завърши своето дело.

1982

ДЪЩЕРЯ

На Димка Димитрова - Севда,
медицинска сестра на отряда,
загинала 18-годишна.

Ти беше севдата на мама.
И в гроба тя за теб ще плаче.
И в гроба не зараства рана
в гръбта на майката сираче.

Тя-милата - едничка знае:
какво претегли през години
след онзи страшен миг, след края
на дъщерята - героиня.

За нея ти не стана камък,
не стана паметник чудесен -
остана си девойка - пламък
и звук от недопята песен.

1984

В Я Р А

На Иван Пейков Стоянов - Владо

"О, час блажен, как страстно те желая !"

По юношески чист, по мъжки верен,
ти мислеше в живота не за края,
ти мислеше за оня час безмерен!

За оня час, за който тръгна с клетва
през сенчести гори и през долини,
когато ярко слънцето ще светне
с кръвта на твоите двадесет години!

И недолюбил своето момиче,
не казал и последната си дума,
кръвта на капки в житото изтича
след жарката целувка на куршума...

1982

ЦЕНАТА НА ЖИВОТА

За главата на поета-партизанин
Марко Ангелов - Камен
се скарват трима убийци

След боя бе останал сам в кръстците -
по-близо до земята и до хляба.
Другари скъпи паднаха убити,
ала ръката ти не падна слаба.

Другар последен беше пистолета,
останал с десетината патрони,
над който бе изрекъл своята клетва...
Такава клетва се до гроба помни!

А партизанската глава е скъпа, -
не се прекланя тя и не робува.
Когато съдбоносен час настъпи,

за Свобода се само откупува!

1983

МА Й К А

**Кина Петкова - Бойка
оставя след гибелта си
невръстно дете-сираче**

Плачат незрели житни ниви, -
сълзи - семена в пръстта се ронят,
преследвачите със ярост дива
партизани през житата гонят...

Майчицата-партизанка Бойка
бой се бие с кървави душмани.
Нейната коса, като ръкойка,
сред класили ниви ще остане...

Ще порасне Петьо и след време
към полята често ще се взира, -
майчините плитки разпилени
сред житата златни все ще дири.

1983

КЛОПКА

На Димитър Лазаров - Колоса

По мярка е скроено твоето име.
Да, колос бе - по дух и мъжка сила!
Каква бе тази твоя майка, сине,
че със такива плещи те дарила!?
Но в клопката, в крайградска къща бедна,
оня схватка бе за теб последна.

...На малкото прозорче железата
разкъса като Марко Кралевити
и кървав огън бликна от дулата,
страхливо в храсталците прикрити.
А ти изправи едра гръд и скочи,
тъй както скача пъргава пантера!
И с парабелума, прицелен точно,
предателството черно ти простреля...

1987

В ПРЕДСМЪРТНАТА МИНУТА

На Петър Стоянов Ризов - Янко

Недей се трови, Янко, пак с омраза,
макар съелянин да те предава!
Нали поетът някога бе казал, -
глупакът не дели позор от слава.

А книгата бе светлия прозорец
и хляб - за твоята душа богата.
Глупецът не умеи дори да спори
и робски се прекланя пред трохата...

1984

БОГАТСТВО

На Стефан Куцаров - бай Коста

Защо не си пред мен, бай Коста?
Защо не си пред мен да те попитам:
Какво те караше в безсънни нощи
по пътища хайдушки да се скиташ?

И страх поне веднъж не те ли хвана,
когато за врага си бе мишена?
Как в твой баща превърна се Балкана
и как гората - в майчица рождена?

Какво ти даде сили най-подире,
да се пожертваш в боя за другари?
За тях бащица бил си, Командире,
и бащински куршумът те опари.

В Хаджийската гора ти бе хаджия
и златни бяха есенните листи.
С душа разтворена като кесия,
и днес раздаваш ти жълтици чисти...

1984

ИЗКУСТВО

На Тодор Моллов - Сенко

На бойна цев, а не на окарина
изсвири ти младежките си песни.
И твоят юношески път премина
по мъжки смело и докрая честно.

Остана верен на една повеля,
изречена от майката - родина!
И учеше се ти добре да стреляш,
вместо добре да свириш с окарина...

Сега отпяват твоите дни у мене,
тъй както ек от удар по камбана,
а песните - от бойна цев родени,
зи преповтаря ехото в Балкана!...

1986

БАЛАДИЧЕН МОНОЛОГ

**Д-р Върбан Генчев - Стоян
загива в престрелка, след блокада на
село Царски извор (Чапаево), където е
бил при болното дете на укривателите
Ангел и Радка Йорданови**

Лекувах своето болно време
с куршум и лекарска слушалка ...
А бяха дните ми броени, -
не казвам, че били са малко.
Но мен куршум не ме остави
лечението да довърша.
Лекувах болните му нрави,
додето дните ми се свършат...

На вас, потомци, завещах
слушалката - до гроба верна.
Прислушвайте, ала без страх
и не оставяйте каверна
в гърдите на живота нов
да зейне - яростна и зла.
Че най-голямата любов
откърмя светлите чела!

1980

ЖИВОТ - БАЛАДА

Стефан Моллов - Сашо,
командир на Първа чета, тежко
ранен в бой, по чудо остава жив

Не те прие смъртта. Не те прие,
Че с нея бе ще винаги на "ти".
Но в полицейското ти досие
не вписаха най-верните черти.

Летеше в боя с орлови криле
и гледаше смъртта: очи в очи...
И в цъфналото Дунавско поле
една пътечка и до днес личи.

Ти нямаше какво да губиш сам,
дори да беше боя ръкопашен.
В едно жестоко време призован, -
смъртта от теб навярно се изплаши!

1985

ЯТАЦИ

На дядо Петко и баба Кера Грозданови

Узункюприйската им зла неволя
прокуди ги от бащино огнище.
Съдба на бежанци! Но те не молят,
Не тях живота - те ще го разнищят!

Приют им даде в топлата си пазва
една хълмиста равнина на север.
Живяха те с любов и без омраза,
и сяха жито, и плевиха плевел.

Три люлки в бедния си дом люляха
и тъй сърцата станаха богати!
Домът им беше лястовича стряха
за гостите добри , но непознати.

И всекиго посрещаха със зальк
и го изпращаха със блага дума...
Денят им никога не беше малък -
поср сянката зловеца на курушума.

1983

ПАРТИЗАНСКАТА БАБА ТОНКА

На Мария Рускова, разстреляна
на 10.VI.1944 г. като укривателка

Корава майчице, незащитена,
тъй слаба - пред палачите стоя...
И ни веднъж пред тях ти не простена,
и ни една сълзица не проля.

Пребита, в стаята намери сили
до своите синове да допълзиш:
"Нали не каза нищо, сине мили!?" -
попита тихо ти - и през сълзи.

Сърцето ти се къса и се моли. -
Жив възлен пари твоето сърце!
Вдовишката съдба бе твоя орис,
опора твоя - двете ти ръце.

Ах, само майка с твоята тежка участ,
с копнежа си за светли бъднини,
достойна е в такива страшни дни,
да се зове на баба Тонка внучка!

1982

МАЙКА - ГЕРОИНЯ

На партизанската майка баба Съба Енева

През ада на живота да преминеш,
през пъкля на този страшен свят,
от болка да гориш, от гняв да стинеш -
и пак, и пак да не превиеш врат.

Да бъдеш майка с три левента сина
и - цвят разпукнал - мила дъщеря.
Да ги загубиш само за година!...
Кажу - душата как не изгоря?

Как всичко туй можа да преживееш, -
от болки възел в майчината гръд?
Пред свои плачеш, пред врага се смееш -
и те не могат да те разберат...

Че щом засвири майката-родина
тревога с тънко крушево листо,
такава майка сто живота има,
о, сто, а може би и сто по сто!

1978

БАЛТОН В МУЗЕЯ

Тук експонатите са много -
в раздела
"Партизанска съпротива" -
събирани с една тревога,
която не изстива.
Но погледа ми ненадейно грабна
балтон от селски шаяк -
не ходил
на кръщение,
ни на сватба.
Но партизанската землянка
могла би пак да го познае.
Изтрит
и груб,
окървавен
и с дупки...
/Да бе зашит поне.../
А като смъртник,
прав и бледен,
стои пред него
мойто флаконе...

1976

ПАРТИЗАНСКИ ПЕСНИ

Съдба е всяка дума в тези песни
и клетва вярна - над гробове пресни.

Написани с гореща кръв и огън -
и за начало, и за сетно "сбогом".

И дъх живее в тях от горски зравец,
и шушне шума в сенчести дъбрави.

Оглеждат се те сутрин във потока
и ги закриля планина висока.

Заплакали със майки и вдовици,
остават те като сиротни птици.

1984

ПАРТИЗАНСКА ЗЕМЛЯНКА

Спиш, завита в ланска шума,
под стебла и коренища.
Пазила си тайни думи -
там, край будното огнище.

Днес на мене си потребна
с твоята поема и поема -
толкоз скромна, толкоз бедна -
топлина от теб да взема!

1981

БОЛКА

Боли ме за откъснатото цвете,
осиротило братската могила,
където слънчев лъч спокойно свети
и дето диша непокорна сила.

Боли ме за забравени завети,
дошли до нас през смърти и пожари,
изречени от майки и поети,
животът им когато е догарял....

1984

МОЯТ ДЕН

А ти щастливо ли си, мое време?
Щастливи ли сте вие, мои дни?
Нима останахме без глас и стреме,
без своя точна мярка и везни?

Затуй ли гърлото така ме свива
и астмата душата ми души,
и топлината в мен изстива,
и вярата безмълвно се руши?

Горчиви ли са моите въпроси?
О, те и в моята уста горчат!
Днес времето разпятие ни носи -
навярно няма връщане назад!

Днес всеки е за всичко отговорен.
И всеки има своя земен дял.
Аз отговорен съм пред своя корен, -
не помня някого да съм предал!

Нарамих сам и сам си нося кръста.
И само аз! Не другия до мен.
Жаравата разравям с голи пръсти,
а не със ръкавици и ръжен!

Как искам да започна отначало,
дори сърцето да не издържи...
Бушува пак борба за идеали
и за спасението от лъжи!

Научихме се кротко да живеем
в черупката на охлюва-еснаф.
Забравихме, че има епопеи,
че има черен, но и светъл час.

Забравихме какво е дълг и памет,
какво е съвест и какво е чест.
Перчемии веем, но не носим знаме,
което тъй ни е потребно днес.

И вместо съвест - гоним интереси,
а вместо чест - натрупваме пари...
Апостоле, къде замръкваш? Де си?
Безгробен, ти при нас отново спри!

Знам: всяка пролет кожата си свлича
змията някъде на някой слог.
Като в балада слънцето препича
и аз, обречен, търся своя Бог.

Обречен, необречено живея
и ден по ден съграждам своя храм, -
след пост великденски да отговоря
и себе си да изповядам там!

Навярно имам и дела порочни.
Не съм ни дявол, нито съм светец.
Аз от иглата искам да започна,
ала дали ще стигна ... "до конец"?

Как искам хоризонта да разтворя
и там да се усетя възроген.
В живота срещнах сатани и хора,
но никога не паднах в нечий плен.

С добрия глътка съм делил и зальк,
а с лошия - дано съм бивал лош.
Така растях и тъй живях от малък -
не помня в гръб да съм забивал нож.

Обсебвах от скъдната ми вяра,
покръстени във дявола светци!
Свещицата на моя ден догаря
и стъпвам в пепелище от венци...

И как сърцето ми осиротява,
и как обгръща ме среднощен мраз!
А на сирака що ли му остава
освен: за тъжни песни - тъжен глас?

Но аз не само тъжни песни пея,
Такъв остава моя жилав нрав.
И днес далечен звук от епопея
дочувам пак, застанал гологлав...

Денят посрещам със открито чело
и Правдата е светлия ми храм.
Родих се в град голям, живях на село,
но още много истини не знам.

Дълбоко впит е селския ми корен
и със земята трайно съм сроден.
Прозрец е в душата ми отворен
за всеки божи, всеки светъл ден.

Земята ме научи как да крача,
дръвче да бодна, да отгледам плод
и над нещастията да заплача,
на майка да съм верен и на род.

Баща ми гурбетчийски хляб е дирил,
за залька с живота водил бой...
За тази Свобода не е умирал,
но чужди лаври не ограби той.

Съдбата си е носил в своите длани,
земята с рало е браздил и с плуг.
И дните му били са преорани,
а песните му - пролетен капчук.

И аз вървя по своята пътека.
Това е моя прост целебен лек.
И още пазя вяра във човека,
и в разума на утрешния век!

3 - 16 март 1988

НАВЕКИ

И днес по горските пътеки
с росата утринна тревожно свети
пролята партизанска кръв. Навеки
тук ще останат те: светци, поети...
С душа, като сълза прозрачна,
те тръгваха в нощта по друма
и с чиста вяра, в бран юначна
посрещаха косата на куршума.
Магията на светли идеали
извеждаше ги от дома навън
и - недолюбил, и неживял -
пренасяше ги в звезден сън...

Сега под стрък и горско цвете
мечтите им не са заспали.
О, други кършиха крилете
на светлите им идеали!

1991

* * *

Вървя
край толкова могили
на убити...

Боя се,
майко, -
затлъстяха ни душите!

1974

Съдържание

Като клоните на плачуца върба	03
Горо ле	07
Отрядът	08
Първият	09
Незабрава	10
Възраст	11
Дъщеря	12
Вяра	13
Цената на живота	14
Майка	16
Клонка	17
В предсмъртната минута	18
Богатство	19
Изкуство	20
Баладичен монолог	21
Живот-балада	23
Ятаци	24
Партизанската баба Тонка	25
Майка - героиня	26
Балтон в музея	27
Партизански песни	28
Партизанска землянка	29
Болка	31
Моят ден	32
На веки	37
* * * (Вървя...)	38

Йордан Кушев

НЕЗАБРАВА

баладични
стихотворения

Българска

Първо издание

Редактор: Стефан Поптонеф
Художник: Вельо Митев

Формат: 84/108/32

Печатни коли 2,5
ISBN 954-736-035-3

Издателство "ПИК" - Велико Търново
5000 Велико Търново
п.к. 81

**ИЗДАДЕНИ КНИГИ
ОТ СЪЩИЯ АВТОР**

ОГЪНЧЕ ГОРИ
стихове за деца
наградени от СБП
за 1993 г.

ВЯТЪРКО ВЪЛШЕБЕН
стихове за деца

ЩУРАВ ЩУРЧО
гатанки и зальгалки

ШАПКА НА КОМИН
стихове за деца и
юноши

ДЪЖД В ДУШАТА
МИ Е ПЛАКАЛ
лирика

ФЛЕЙТА
лирика